

"Året som gikk" 2018

Stiftelsen Norsk villreinsenter

Stiftelsen Norsk villreinsenter

"Året som gikk" 2018

Innledning

Stiftelsen Norsk villreinsenter ble opprettet i september 2006 og har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Stiftelsen har to driftsenheter: Norsk villreinsenter Sør på Skinnarbu i Tinn kommune, og Norsk villreinsenter Nord på Hjerkin i Dovre kommune. Hvert av sentrene har sin definerte villreinregion som geografisk ansvarsområde (henholdsvis sør for og nord for Sognefjorden).

Styret

Styret for Stiftelsen Norsk villreinsenter har i 2018 bestått av følgende personer:

Medlem		Varamedlem	
Stein Lier-Hansen (leder)	Norsk Industri	Inga Elise Bruteig	Norsk institutt for naturforskning
Jørn Langeland	Tinn kommune	Jan Andresen	Tinn kommune
Bengt Fasteraune	Dovre kommune	Inger Lise Vorkinn	Dovre kommune
Margit Smeland	Villreinnemnda for Setesdalsområdet	Øystein Landsgård	Villreintrådet i Norge
Torill Olsson	MIMIR	Mirjam Engelsjord	Reiselivsmotivator
Morten Johannessen (nestleder)	Fylkesmannen i Telemark	Astrid Alice Haug	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Kristin Prestvold	Trøndelag fylkeskommune	Jostein Bergstøl	Kulturhistorisk Museum, UiO

Sekretariatsfunksjonen for styret har vært ivaretatt av seniorrådgiver Vemund Jaren, Miljødirektoratet.

Det har vært avholdt tre styremøter, og styret behandlet 22 saker i beretningsåret 2018.

Det var med stor sorg styret mottok beskjeden om at vårt mangeårige varamedlem fra Dovre kommune, Inger-Lise Vorkinn, gikk bort under tragiske omstendigheter på New Zealand på julaften. Inger-Lise fikk hjerte-problemer i forbindelse med snorkling under drømmeferien hun og mannen hadde med sine tre sønner, og livet stod dessverre ikke til å redde til tross for god medisinsk hjelp og behandling.

Vi vil minnes Inger-Lise som det varme, positive og engasjerte mennesket hun var, og våre tanker går til hennes nærmeste familie.

Forsidebilde: Anders Mossing

Rapportering på stiftelsens strategiske plan

Stiftelsens nåværende strategiske plan løper fra 2016 – 2020, og har fire målområder:

- Naturveiledning og formidling
- Knutepunktfunksjon
- Dokumentasjon og rådgivning
- Verdiskaping

Den strategiske planen er konkretisert i årlige virksomhetsplaner for de ansatte ved driftsenhetene. Framdriften i virksomhetsplanene rapporteres til styret to ganger per driftsår, og oppsummeres i «Året som gikk», der også økonomiske nøkkeltall inkluderes.

Målområde 1: Naturveiledning og formidling

Årboka «Villreinen» er en årlig utgivelse fra Villreinerådet i Norge med populærvitenskapelige artikler om villrein og villreinområdene, og således en viktig formidlingskanal. Norsk villreinsenter er representert i redaksjonsrådet for årboka, og bidrar årlig med flere artikler. I 2018 var stiftelsens ansatte forfattere eller medforfattere for seks av artiklene i årboka.

Naturveiledning og formidling ved Norsk villreinsenter Nord

I januar 2018 startet to nye naturveiledere ved Norsk villreinsenter Nord. Naturveiledningstilbudet på Hjerkinns var godt etablert etter ti år med naturveiledere tilsatt av Statens naturoppsyn (SNO). De nye naturveilederne fikk flere dagsverk med opplæring av de avtroppende. I tillegg har de gamle vært tilgjengelige for råd og tips underveis. Dette har gjort oppstarten for de nye naturveilederne veldig grei, og mange faste opplegg kunne videreføres.

I tillegg til kompetanseoverføring fra de gamle naturveilederne, har de nytilsatte vært på flere kurs/samlinger. Våren 2018 var de på Norsk villreinsenters studietur til Frankrike for lære mer om steinalder /villreinhistorie og for å bygge nettverk. Her deltok en rekke forskjellige aktører innen samme fagfelt. I november deltok de på en studietur i regi av Miljødirektoratet til sørlige deler av Sverige og Danmark. Dette var en tur for nordiske besøkssentre til inspirasjon, læring og nettverksbygging.

De fleste aktivitetene som blir planlagt og gjennomført av naturveilederne er opplegg med skoleklasser. Flere skoler fra kommunene i nærområdet har besøk på villreinsenteret som en del av årsplanen. Det er flest grunnskoler, men også videregående. Studenter fra høyskoler og universitet kommer også til Hjerkinns for å få naturveiledning. I tillegg til at mange kommer hit, reiser naturveilederne ut på ulike oppdrag. Blant annet har vi «Dag i naturen», et samarbeid med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Det er naturveiledning for klasser i kommunene rundt nasjonalparkene, i deres eget nærområde. Naturveilederne deltar også på ulike arrangement der formidling om villrein og høyfjell er aktuelt.

De fleste gruppene som kommer til Hjerkinns for naturveiledning, er med på tur til viewpoint SNØHETTA. I 2018 gikk naturveilederne også Moskusstien fra Kongsvold sammen med flere grupper og fikk formidla mye underveis. Fangstminneparken blir fortsatt brukt til naturveiledning for grupper og skoleklasser. Området egner seg godt for grupper som, ofte etter en lang bussreise, ikke ønsker å bruke tid på å gå opp til viewpoint SNØHETTA. Fangstminneparken er også ei nødløsning om været er så ille at en tur til viewpoint bare vil gi dårlige opplevelser. Antall grupper som ønsker natur- og kulturveiledning i Fangstminneparken, er mindre enn for viewpoint. Etter hvert som den nye attraksjonen Fjellportalen blir ferdigstilt, regner vi med at aktiviteten av både planlagte og tilfeldige besøk nede ved villreinsenteret og i Fangstminneparken vil øke.

I løpet av 2018 har naturveilederne gjennomført planlagte opplegg for omtrent 2000 mennesker. I tillegg kommer drop-in veiledning gjennomført for publikum på viewpoint. Der fikk ca. 6600 personer møte naturveilederen.

Moskusstien. Foto: Norsk villreinsenter Nord

Naturveiledning og formidling ved Norsk villreinsenter Sør

Statsbudsjettet for 2019 inneholdt den svært gledelige nyheten om at det er bevilget midler til en naturveilederstilling ved Norsk villreinsenter Sør. I etterkant av nedleggelsen av SNO sin naturveilederseksjon, har det å drifte naturveiledningsoppleggene som har vært utviklet av naturveilederne / NVS i fellesskap, medført store utfordringer både personalmessig og økonomisk. Undervisningsopplegget Solsekken har ikke vært i drift, men høsten 2018 ble Solsekken sikret videreføring gjennom et samarbeid med Rjukan Klatrepark. De tar nå ansvar for utlån og oppfølging av Solsekken. Tilbudet blir imidlertid ikke lengre gratis for barnefamilieene. Gjennom at en kommersiell aktør har overtatt ansvaret, blir sekkene nå leid ut.

For tredje år på rad hadde Norsk villreinsenter Sør "Gaustaguiden" på Gaustatoppen i juni, juli og august. Gaustatoppen har over 100.000 besøkende i løpet av sesongen, og det ble gitt informasjon og veiledning til over 9000 gjester. Av disse var ca. 70 % barnefamilier med barn i skolealder.

Landslinja i natur- og miljøfag ved Rjukan videregående skole bruker laboratoriet på villreinsenteret som undervisningslokale to dager i uken. Norsk villreinsenter Sør har ansvar for undervisningen for første klasse, med temaene villrein, klima og høyfjellsøkologi. Telemark fylkeskommune gir økonomiske bidrag til gjennomføringen av denne undervisningen.

Norsk villreinsenter Sør har også bidratt i utviklingen av et undervisningsopplegg rettet mot skoleklasser i Setesdalen, i regi av prosjektet "Kunnskapsformidling om villrein og villrein fjellet" under verdiskapingsprogrammet "Villrein fjellet som verdiskaper".

Norsk villreinsenter Sør har et stort ansvar for formidling og tilgjengeliggjøring av villrein faglig kunnskap, og det at vi nå har fått tilbake en dedikert ressurs for formidling, vil gjøre oss i stand til å nå enda bredere ut i samfunnet med informasjon om villreinen.

Digital formidling

Norsk villreinsenter jobber videre med formidling på ulike digitale plattformer. I januar måned publiserte vi kartfortellingen «Fokusområder». «Fokusområder» er geografisk avgrensede områder med sårbare villreinareal, der hensynet til rein og folk er i konflikt med hverandre. Gjennom brukerstyrte FoU-prosjekter er det identifisert over 80 slike områder i Sør-Norge. Detaljerte fortellinger / artikler for de enkelte fokusområdene har vært en del av en langsiktig plan, og i 2018 fullførte og publiserte vi to slike; «Imingsfjell» og «Bjørnevatn». I tillegg er det lagt ned et betydelig arbeid i en større fortelling om alle fokusområdene i Rondane. Planen er at denne skal publiseres i løpet av første halvdel av 2019.

Målsettingen med fortellingene om fokusområder er at villreinsenteret gjennom denne satsningen formidler relevant villreinkunnskap til et stort antall brukere, men også legger til rette for at kunnskapen kan brukes som verktøy for forvaltningen.

Digital formidling er også en sentral del av vår deltakelse i verdiskapingsprosjektet «Forollhogna - det hele fjellet». Her har Norsk villreinsenter på det nærmeste ferdigstilt en utstilling som skal inn i nasjonalparksenteret på Vollan på Kvikne.

En satsing på digital formidling krever også at det brukes en del tid på utforskning og testing av ulike verktøy, utstyr og løsninger. Som de foregående år har vi også i 2018 brukt tid og ressurser på slikt.

www.villrein.no/Facebook

Norsk villreinsenters nettside, www.villrein.no er utviklet og driftet i et samarbeid med Villreinrådet i Norge. Nettsiden ble lansert første gang i 2009 og relansert i ny form i 2014. Siden dette har vi hatt en jevn og god utvikling i antall besøk og sidevisninger. 2018 var imidlertid litt annerledes i så måte. Nettsiden har gjennom året hatt 71.247 unike besøkende og 188.947 sidevisninger. Sammenliknet med 2017 er dette en nedgang på ca. 20 %. Selv om dette er ansett som veldig gode tall i “vår bransje”, så bør vi i 2019 forsøke å identifisere årsaker til nedgangen. Nettsiden ble i 2018 oppdatert med 93 nyhetssaker i løpet av driftsåret, mot 94 for 2017.

Når det gjelder bruk av sosiale medier, er Norsk villreinsenter også på Facebook (@norskvillreinsenter). Utviklingen her har vært positiv og antall som «liker» har økt jevnt og trutt. I skrivende stund er det 2522 personer som «liker» oss, en økning på 6 % siden 2017.

Besøkssenter villrein på Hjerkinns har hatt egen Facebookside (@besokssentervillrein) de to siste årene. Formålet med denne siden er å ha en markedsføringskanal for attraksjonene på Hjerkinns. Ved inngangen til 2018 hadde siden 241 likerklikk, mot 345 ved utgangen av året, en økning på 43%.

Naturveiledning og formidling i fangstminneparken. Foto: Rebecca Nedregotten Strand

Målområde 2: Knutepunkt

Det å ha bred kontaktflate mot villreinnemnder og -utvalg, verneområdestyrer, fylkesmannen, fylkeskommuner og kommuner med villreinareal er en viktig løpende oppgave for Norsk villreinsenter. Begge driftsenhetene har deltatt på flere møter med innlegg om villreinrelaterte tema.

Den positive utviklingen ved Norsk villreinsenter som møteplass og knutepunkt har fortsatt i 2018. Begge enhetene har stabile leietakere, med 10 personer som har kontorsted på Skinnarbu og 13 personer som har kontorsted på Hjerkin. De viktigste aspektene ved dette er at både Skinnarbu og Hjerkin utvikler seg til stadig større og tyngre kompetansesentra, at de fungerer stadig hyppigere og viktigere som arenaer for møter og meningsutveksling, og at sentrene er attraktive samarbeidspartnere og har fasiliteter som andre brukergrupper etterspør. I tillegg gjør de nyutviklede attraksjonene det enda mer attraktivt å legge møter og konferanser til de to sentrene.

Norsk villreinsenter Nord tilbyr seng, kontor, kjøkken, spiserom og nødvendig lagerrom til forskere og studenter fra ulike norske forskningsmiljøer. Feltstasjonen hadde 382 gjestedøgn i 2018, og gir viktige bidrag til senteret faglig, sosialt og økonomisk.

Norsk villreinsenter Nord fungerer jevnlig som møteplass for blant annet Dovrefjell nasjonalparkstyre, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Pilegrimssenter Dovrefjell, Statens naturoppsyn, Statens vegvesen, Dovre kommune, Folldal kommune og Oppdal kommune.

29. september deltok klima- og miljøminister Ola Elvestuen (V) på tre ulike arrangementer på Norsk villreinsenter Nord, da han først var invitert på frokostmøte med villreinsenterets ansatte, deretter deltaker på dialogmøte om villreinen i Rondane, for til slutt å være med på åpningen av nye verneområder på Dovrefjell.

Ved Norsk villreinsenter Sør har man hatt besøk av både klima- og miljøminister Vidar Helgesen (H) og den nye klima- og miljøministeren Ola Elvestuen (V). Norsk villreinsenter Sør fikk også i oktober et halv times møte med klima- og miljøminister Ola Elvestuen, samt fagavdelingene, der man diskuterte utfordringene ved dagens organisering av verneområdeforvaltningen på Hardangervidda.

Norsk villreinsenter Sør er jevnlig møteplass for administrativ gruppe og styringsgruppe for regional plan for Hardangervidda, Hardangerviddarådet, verdiskapingsprosjekter under verdiskapingsprogrammet "Villreinfjellet som verdiskaper", tilsynsutvalet for Telemarks del av Hardangervidda nasjonalpark, GPS-merkeprosjektene på villrein i Langfjella, Statens naturoppsyn, Hardangervidda grunneigarsamskipnad, Vinje kommune, Tinn kommune og i 2018 også for Telemark fylkeskommune (tverretatlig) og Aust-Agder fylkeskommune.

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen (V), samt naturveilederne Are og Heidi ved NVS Nord. Foto: Rebecca Nedregotten Strand

Norsk villreinsenter Sør har også tilrettelagt for flere møteplasser utenfor Skinnarbu i året som gikk. Dette gjelder som tidligere de årlige møtene i FoU-prosjektene på villrein i Langfjella, men i 2018 også et stort todagers seminar på Geilo om villrein og ferdsel på Hardangervidda. Seminaret ble arrangert i tett samarbeid med Miljødirektoratet og var en oppfølger til seminaret om villrein og ferdsel som ble holdt på Hjerkin i 2009. Seminaret trakk over 80 deltakere og tok utgangspunkt i ferdselsprosjektet på Hardangervidda, som er et delprosjekt under GPS-merkeprosjektet på villrein

på Hardangervidda og i Nordfjella. Seminaret hadde som hovedfokus å bidra til felles kunnskapsgrunnlag for de ulike forvaltningsprosessene som nå går parallelt (besøksstrategi for Hardangervidda nasjonalpark, rullering av regional plan for Hardangervidda og verdiskapingsprosjektet "Velkommen til villrein fjellet"), samt å bli bedre kjent med de ulike brukergruppene rundt vidda. Seminaret anmodet også Norsk villreinsenter Sør om å ta ansvaret for et større arbeid med fokusområder på Hardangervidda i tiden som kommer.

Målområde 3: Dokumentasjon og rådgivning

Norsk villreinsenter Sør har deltatt i prosjektmøter for forskningsrådsprosjekt «Renewable Reindeer» som nå går inn i sitt avsluttende år, og har informert om resultatene i villreinmøter i Setesdal.

Norsk villreinsenter Sør var representert på det 9. møtet i CARMA -The CircumArctic Rangifer Monitoring and Assessment-nettverket i Whitehorse, Yukon 6. - 8. mars 2018. Nettverket har siden 2004 bragt villreinforskere fra de syv arktiske nasjonene sammen, for å dele data og diskutere felles utfordringer. Villreinsenteret la fram erfaringer med å benytte forskningsprosjekter til å bygge felles arenaer for bygging av tillit og endringsvillighet, samt erfaringer med digital informasjon for å nå utenfor "den grønne menigheten".

På oppdrag fra Miljødirektoratet gjennomførte Norsk villreinsenter sommeren 2018 et stort arbeid knyttet til prosjektet "Nasjonal ramme for vindkraft på land" i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). De ti nasjonale villreinområdene ble ekskludert fra videre vurderinger i en tidlig fase av prosessen, men analyseområdene som ble utpekt av NVE berørte i stor grad ti andre villreinområder. To av disse var kartlagt av Norsk villreinsenter fra før, men det var nødvendig å gjennomføre en "grovkartlegging" av villreinens leveområder og viktige funksjonsområder i de åtte øvrige områdene. Dette arbeidet ble utført i samspill med lokale ressursgrupper i perioden 15. juni – 15. september. [NVS Notat 4/2018](#) gir en oversikt over naturgrunnlag, historikk og reinens områdebruk, og oppsummerer kunnskapsstatus for de åtte villreinområdene.

I NINA Rapport 1400: "Miljøkvalitetsnorm for villrein – forslag fra en ekspertgruppe" er det anbefalt at det bør utvikles en kartleggingsmal for kartlegging og avgrensning av villreinens leveområder, viktige funksjonsområder og fokusområder. Miljødirektoratet har anmodet om at Norsk villreinsenter koordinerer et slikt arbeid i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA) og andre aktører. Arbeidet ble startet opp sommeren 2018 og forventes fullført i 2019.

Norsk villreinsenter Sør er involvert i arbeidet med kartlegging av villreinens arealbruk i Fjellheimen, både gjennom deltakelse i styringsgruppa for prosjektet og som sekretariat for en bredt sammensatt referansegruppe. Referansegruppas hovedarbeid er rettet mot å identifisere fokusområder og mulige tiltak innen disse.

Norsk villreinsenter Sør har i 2018 jobbet videre med et prosjekt finansiert av kommunal- og moderniseringsdepartementet for å vurdere arealutvikling basert på matrikkeldata (byggningsdata), knyttet opp mot regionale planer for de nasjonale villreinområdene. Målsettingen med prosjektet er å lage et verktøy som gjør oss i stand til å vurdere den generelle byggeaktiviteten i disse områdene over tid, men også hvorvidt det bygges i henhold til planenes retningslinjer.

Norsk villreinsenter Nord har i likhet med foregående år framstilt kart over villreinen sin arealbruk i noen villreinområder og delbestander. I tillegg har senteret deltatt i møter om et arealregister for Rondane villreinområde, og fått med mer datagrunnlag om villreinens arealbruk inn i dette arbeidet.

Revidering og digitalisering av tellende areal i Forollhogna villreinområde ble fulgt opp i 2018. Arbeidet forventes sluttført i begynnelsen av 2019.

Norsk villreinsenter Sør har bistått i ferdselsprosjektet på Hardangervidda, både med sekretariatsoppgaver og data-innsamling. Dette er et omfattende prosjekt med en bredt sammensatt arbeidsgruppe og finansiering. Prosjektet bidrar både med kunnskap direkte til arbeidet med besøksstrategi for verneområdene på Hardangervidda og til gjennomføringen av flere prosjekter i handlingsprogrammet for regional plan for Hardangervidda.

Gruppearbeid i Fjellheimen. Identifikasjon av fokusområder. Foto: Anders Mossing

Sekretariat FoU-prosjekter

Begge driftsenhetene ved Norsk villreinsenter har siden 2009 hatt sekretariatet for ulike forskningsprosjekter på villrein. Rollen som sekretariat i slike FoU-prosjekter gir Norsk villreinsenter en sentral plassering i forhold til ny forskning. Vi får tilgang til viktige resultater tidlig og en grundig forståelse for temaene. Videre er dette med på å styrke Norsk villreinsenter sin rolle som bindeledd mellom forskning, forvaltning og andre brukerinteresser.

I 2018 har Norsk villreinsenter Nord vært involvert i og hatt sekretariatsfunksjon for forskningsprosjekter i Snøhetta og Rondane villreinområder, der NINA har faglig ansvar.

Snøhetta – «Overvåking av Snøhettaområdet 2014-2017: Villrein, ferdsel og forvaltning». Det har pågått forskning på villrein, ferdsel og forvaltning i Snøhetta villreinområde siden 2009. I 2013 ble det første forskningsprosjektet avsluttet med sluttrapporten «Horisont Snøhetta». I perioden 2014-2017 har det pågått videre forskning, der ett av målene er å få mer kunnskap om effekten av åpningen av turisthytta Snøheim og se på effekter av bussregimet langs Snøheimvegen. I januar 2017 ble kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen publisert (NINA Rapport 1313). I 2017 og 2018 har fokuset vært ferdselskartlegging langs Moskusstien, som er et forvaltningstiltak for å begrense ferdsel i sårbare trekkområder. Det har blitt avholdt ett styringsgruppemøte i 2018, og prosjektet skulle i utgangspunktet vært slutført i 2018. Pga. stor arbeidsbelastning hos forskerne i NINA forventes sluttrapport i løpet av 2019.

Rondane – "Følgeprosjekt i Rondane villreinområde; Villrein, ferdsel og forvaltning". Det har pågått forskning på villrein og ferdsel i Rondane villreinområde siden 2009. Resultatene fra det første prosjektet ble presentert i 2015. I 2017 ble «Følgeprosjektet i Rondane villreinområde» satt i gang. Det pågikk noe datainnsamling også i mellomtiden. Målet med følgeprosjektet er, i tillegg til å følge opp ferdselstillinger i aktuelle områder og videre kartlegging av villreinens arealbruk, å følge opp anbefalinger gitt i FoU-prosjektet. Formidling står sentralt i prosjektet. Det ble gjennomført ett styringsgruppemøte i mars 2018. Høstmøtet som var planlagt i november 2018 ble utsatt til januar 2019 på grunn av stort frafall i siste liten.

Norsk villreinsenter Sør har sekretariatsfunksjonen for GPS-merkeprosjektet på villrein på Hardangervidda og i Nordfjella, villreinprosjektet i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane og et nystartet GPS-merkeprosjekt på villrein i Setesdal-Austhei og Brattfjell-Vindeggen, med bruk av kamera og fokus på reinens beitepreferanser i skog. Alle prosjektene er under faglig ledelse av NINA og sistnevnte er også i et tett samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge. Villreinprosjektet i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane har i 2018 vært under sluttrapportering. GPS-merkeprosjektet på villrein på Hardangervidda og i Nordfjella går videre med egne delprosjekt for; overvåking av

villrein i forhold til Rv 7 over Hardangervidda, kraft og anlegg i Nordfjella, ferdsel på Hardangervidda og regionale planer og fokusområder.

Merkning og ettersyn av GPS-sendere i Brattefjell-Vindeggen og Setesdal Austhei. Foto: Svein Ekre og Anders Mossing

Målområde 4: Verdiskaping

Norsk villreinsenter arbeider med verdiskaping gjennom å etablere attraksjoner som bidrar til å trekke folk til oss, som vi igjen kan formidle vårt budskap om å ta vare på villreinen til. Vi deltar også direkte i flere pågående verdiskapingsprosjekter.

Besøkscenter villrein

Norsk villreinsenter Nord sine publikumsrettede attraksjoner (viewpoint SNØHETTA, og fangstminneparken) har siden 2015 inngått i «Besøkscenter villrein» som del av Miljødirektoratets merkevarestrategi.

Fangstminneparken består av tre murte fangstgroper, to jordgravde fangstgroper, sælehus, falkefangstanlegg, revefelle og opplegg for skyting med pil og bue. På tunet står "Info-box", en mobil container med informasjon om villrein, verneområder, pilegrim og moskus. "Info-box" er plassert på samme plass som i 2017 slik at den også dette året har fungert som busstopp for Snøheimbussen. Ved denne plasseringen har vi nådd svært mange med vår informasjon.

I 2018 var viewpoint SNØHETTA åpen fra 1. juni til 14. oktober. Som tidligere år har anlegget vært åpent hele døgnet, og det har vært ansatt en ekstra naturveileder til å gi veiledning til de besøkende. Sommervikaren er tilstede fra onsdag til søndag. Tilbudet er populært, og det kan være hektiske dager. Både nordmenn og utlendinger, barn og voksne, får svar på spørsmåla sine, de kan få se moskus i teleskopet og kjenne på skinn, klauv og gevir/horn til villrein og moskus. Noen kjenner tilbudet på forhånd, noen kommer tilbake gang på gang, mens andre blir positivt overraska over denne tjenesten når de kommer til viewpoint. Sommeren 2018 var spesielt varm, og besøket var stort. Siden åpningen i 2011 har ferdselen opp til viewpoint SNØHETTA blitt registrert. På grunn av tekniske utfordringer på ferdselstelleren, er ikke tallene for 2018 klare ennå.

For videreutvikling av "Besøkscenter villrein" har det siden 2016 vært jobbet med planlegging av en ny attraksjon, og i 2018 har vi jobbet med både bygging og utvikling av innhold. Hovedgrepet i den nye attraksjonen er å åpne opp to parallelle løp igjennom 1. etg av bygget, slik at vi får nye utendørs formidlingsflater, en bedre sammenheng mellom tunet og fangstminneparken og et nytt blikkfang fra E 6. I tillegg er det et tilbygg hvor det skal være et amfi med tilhørende bål plass, både som oppholdsarena for de besøkende og for å ha en plass å kunne samle grupper som mottar veiledning. Rådgivningsfirmaet MIMIR har sammen med alle ansatte på forvaltningsknutepunktet på Hjerkin jobbet med utviklingen av innholdet på de nye formidlingsflatene. Planen for realisering av innholdet går frem mot en

offisiell åpning i juni 2020. Den første delen av innholdet vil være tilgjengelig for publikum allerede sesongen 2019.

Villreinfjellet som verdiskaper

Miljødirektoratets program "Villreinfjellet som verdiskaper" har som formål å stimulere til bred verdiskaping knyttet til de ti nasjonale villreinområdene, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Programmet skal bidra til en god gjennomføring av de regionale planene for nasjonale villreinområder, og til å utvikle og spre kunnskap om villreinen og villreinfjellet til ulike målgrupper.

I tillegg til å ha en overordnet rolle som rådgiver og praktisk tilrettelegger er begge driftsenhetene direkte involvert i flere av prosjektene, både i styringsgrupper og arbeidsgrupper, og også som partner.

Norsk villreinsenter arrangerte i mars 2018 i samarbeid med Miljødirektoratet en nettverkssamling for alle prosjektene under verdiskapingsprogrammet "Villreinfjellet som verdiskaper".

Det er etablert egen nettside for programmet på villrein.no (www.nvs.villrein.no/oversikt), der de ulike prosjektene er beskrevet.

Nettverkssamling for prosjekter i verdiskapingsprogrammet "Villreinfjellet som verdiskaper". Foto: Anders Mossing

Villreinutstillingen på Skinnarbu

Norsk villreinsenter Sør er samlokalisert med Besøkssenter nasjonalpark Hardangervidda. Ida H. Brendodden startet som naturveileder ved besøkssenteret i januar 2018. Dette har styrket det pedagogiske formidlingsarbeidet ved besøkssenteret.

Besøkssenteret hadde ca. 15.000 gjester totalt i 2018, og det er det høyeste besøktallet siden åpningen i 2013. I 2018 er også hoveddelene av utstillingen oversatt til seks nye språk. Tidligere var all informasjon på norsk og engelsk, men nå dekkes også tysk, fransk, spansk, nederlandsk, russisk og mandarin.

Besøkssenteret fikk Certificate of Excellence fra TripAdvisor for tredje år på rad, med bakgrunn i et høyt antall gode anmeldelser i 2018.

Steinbua, Oldemorstien og servicebygget

Steinbua er en unik møteplass som kombinerer tradisjonell byggestil fra steinbuene på Hardangervidda med moderne funksjoner. Steinbua har vært jevnlig i bruk til møter, presentasjoner, undervisning og foredrag. Hardangervidda nasjonalparksenter har også tilgang til bruk for sine gjester.

Oldemorstien, som er Steinbuas «forlengede arm» i formidlingssammenheng, ble også i 2018 brukt til guidede turer arrangert av Hardangervidda nasjonalparksenter.

Som følge av nedleggelsen av SNOs naturveiledningsseksjon, har det ellers vært lav aktivitet rundt både Oldemorstien og Steinbua.

Internasjonalisering

Det ble i 2018 utarbeidet et tillegg til stiftelsens strategiske plan som omhandler internasjonaliseringsarbeid i stiftelsen.

Norge forvalter de eneste gjenværende rester av den ville europeiske fjellreinen i Vest-Europa. Gjennom ratifiseringen av Bernkonvensjonen har man påtatt seg et særskilt internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen og dens leveområder.

Villreinen er utbredt fra Europa og gjennom Eurasia (Skandinavia, Svalbard, Russland og Kina), mens caribou er utbredt i Nord-Amerika (Canada, Alaska) og på Grønland. I løpet av de siste 20 - 30 årene er verdens samlede villreinbestand redusert med om lag 40 %. Da den internasjonale naturvernunionen (IUCN) i 2016 oppdaterte den globale rødlista for truede arter, rykket villreinen inn som nykommer på lista med statusen sårbar (VU).

Endringer knyttet til økt menneskelig fotavtrykk, predasjon, uregulert jakt, mulige effekter av klimaendringer og konkurranse med tamreindrift pekes på som noen av årsakene til tilbakegangen i sirkumpolare områder.

De globale utfordringene villrein og caribou står overfor gjør at Stiftelsen Norsk villreinsenter sitt engasjement for å bevare villreinen også må ha et internasjonalt og sirkumpolart perspektiv. Det er i tillegg en potensiell og betydelig merverdi for villreinen i Norge at villreinen og arbeidet med å bevare villreinens leveområder relateres til de utfordringene en har rundt nordkalotten, og de økologiske, kulturelle og antropogene forholdene som påvirker villrein- og cariboustammene internasjonalt. Stiftelsen vil arbeide for å løfte den nasjonale bevisstheten om den norske villreinen gjennom å knytte den til resten av Arktis. Villreinen kan på sikt løftes til å bli et symbol på fjell- naturens og -kulturens utfordringer i den pågående klimaendringen.

Stiftelsens internasjonaliseringsarbeid er knyttet opp mot to geografiske akser; en nord-syd-akse som tar for seg den lange europeiske historien om mennesket og reinen, fra Sør-Frankrike gjennom Tyskland til Norge, og en sirkumpolar akse som tar for seg utfordringene mennesker og rein står overfor i Arktis i dag.

Stiftelsens internasjonale arbeid skal bygge på stiftelsens kjerneverdier: samarbeidsorientert, faglig sterk og uavhengig, og støtte opp om vår rolle som villreinens ombud.

Organisasjon og økonomi

Personale

Stiftelsen Norsk villreinsenter har åtte faste medarbeidere. I forbindelse med barselpermisjon, har man i tillegg hatt én på tidsavgrenset kontrakt i deler av året ved Norsk villreinsenter Nord. Ved Norsk villreinsenter Sør har man i tillegg to midlertidige ansatte i hhv 50 % og 20 % stilling som har utført naturveilednings- og informasjonsarbeid.

Daglig ledelse er delt mellom Raymond Sørensen på Norsk villreinsenter Nord og Marianne Singsaas på Norsk villreinsenter Sør. Fagkonsulenter er Anders Mossing, Ingrid Nerhoel Myren, Lena Romtveit og Olav Strand (i 50 %).

Fra oppstarten i 2007 har to naturveiledere, ansatt i SNO, vært tilknyttet hvert senter. Da den ene naturveilederen sa opp sin jobb ved Norsk villreinsenter Sør i 2014, ble stillingen dessverre ikke opprettholdt. De resterende stillingene ble lagt ned høsten 2017. SNOs to naturveilederstillinger på Hjerkinns ble høsten 2017 overført til Norsk villreinsenter Nord, og i januar 2018 ble Heidi Vognild og Are Endal Rognes ansatt som nye naturveiledere ved senteret.

I statsbudsjettet for 2019 kom den gledelige nyheten om at også Norsk villreinsenter Sør er blitt tildelt midler til en naturveilederstilling. Stillingen utlyses i januar 2019.

Stiftelsen Norsk villreinsenter har dermed tilnærmet lik kjønnsrepresentasjon, og bemanningen har vært stabil gjennom året.

Samhandling og teambygging i organisasjonen, samt i de større fagmiljøene, har vært prioritert ved begge sentra. Ved Norsk villreinsenter Sør arrangeres det felles julebord og sommeravslutning for alle ansatte på Skinnarbu. Ved Norsk villreinsenter Nord inviterer man til felles julelunsj for hele huset og «grønt» miljø i Oppdal, Dovre og Følldal. I 2018 ble det også avholdt en felles fagsamling og juleavslutning for begge enhetene på Skinnarbu.

Økonomi

Stiftelsen hadde i 2018 et overskudd på kr. 2.335.425,- som er overført til fri egenkapital. Egenkapitalen ved utgangen av året var på kr. 14.777.728,-. Stiftelsen har ikke langsiktig gjeld. Økonomien vurderes som god, og forutsetninger for fortsatt drift anses å være tilstede. Driftsinntektene utgjorde til sammen kr. 13.061.999,-. Den største posten var på kr. 6.982.000,- i årlig driftstilskudd fra Miljødirektoratet. I 2018 har verdien av aktiverte eiendeler blitt økt med kr. 3.323.979,-.

Helse, miljø og sikkerhet

Stiftelsen regnes ikke å ha negativ innvirkning på det ytre miljø. Arbeidsmiljøet er godt, og det har ikke vært skader, ulykker eller høyt sykefravær i virksomheten. HMS-planen for Stiftelsen Norsk villreinsenter ble utarbeidet i 2009 og er fulgt opp i 2018. Ved begge enheter har ombygging av kontorer bedret kontorforholdene og skapt økt trivsel i et stadig voksende fagmiljø.

Perspektivene framover

Etter styrets oppfatning har 2018 vært et svært godt år for Stiftelsen Norsk villreinsenter. Staben består av dyktige og høyt motiverte medarbeidere. Man drar stor nytte av det felles større fagmiljøet som er etablert på begge steder. Naturveiledning / formidling, kurs / foredrag, kontaktskapende virksomhet og arbeid med dokumentasjon i villreinområdene har tatt et godt steg videre.

Kontaktinformasjon:

Norsk villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerkind | Telefon: +47 91 62 37 15 | E-post: post.nord@villrein.no

Norsk villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan | Telefon: +47 99 46 37 64 | E-post: post.sor@villrein.no

Stiftelsen Norsk villreinsenter: NO-2661 Hjerkind

Org.nr: NO 990 697 809 MVA

